

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes De Deo Homine, Sive De Incarnatione Filii Dei

Hurtado de Mendoza, Pedro

Antverpiae, 1634

Sectio II. Quid sit ius?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82720](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82720)

æqualis debito virtutis, ea ratione est iustus. Quod ex S. Chrystostomo hom. 15. in Matth. & S. Anselm. dialog. de Veritate cap. 13. rectè probatur: quod prius docuerat Tullius. melius autem dixit Christus à se implendam omnem iustitiam, id est exercendam virtutem omnem.

§. 4. Tertio, pro omni actu honesto cedente in bonum commune reipubl. cuius aliquis est pars: actus honestus ortus ex prudentia monastica, est iustitia latior; ortus autem ex prudentia politica, est iustitia minus lata.

§. 5. Quarto, accipitur propriè pro actu honesto, cuius obiectum est iustum, siue debitum: est enim constans voluntas ius vnicique tribuens, id est vnicique tribuens quod suum est, siue quod illi debetur, cuius species communiter censentur iustitia commutativa, distributiva & vindicativa.

§. 6. Ad has proximè accedunt aliæ virtutes: quas S. Thom. & alij appellant species iustitiæ potestatiuæ: quia deficiunt à ratione iustitiæ propriæ, sunt tamen illi similes: vt gratia, siue remuneratio, religio, vrbánitas. & differunt hæc iustitiæ potestatiuæ species, à iustitiâ propriâ: quod hæc non habent obligationem iustitiæ per restitutionem aut satisfactionem, secus autem iustitiâ propriâ. Non disputo nunc vtrum religio sit iustitiâ propria nostri ad Deum: agitur enim nunc exempli gratia, & ex sententia magis communi.

SECTIO II.

Quid sit ius?

§. 7. **I**us erit idem quod æqualitas, quia iustum & æquale idem sunt: dicitur autem ius totidem rationibus, quot iustitia, quia à iure iustitia, vel à iustitiâ ius. Ius ergo significat primùm æquitatem, siue rationem, siue rectum dictamen: cui responderet iustitia explicata §. 3. Hinc dicimur facere aliquid iure, aut iniuria: id est probè, aut prauè, contra vel iuxta dictamen rectæ rationis.

§. 8. Secundò, accipitur ius pro titulo ad gloriam vel quoduis aliud. Quod à peritis Iuris dicitur actio aduersus aliquem, à Theologis autem gratia sanctificans dicitur ius ad gloriam: responderetque iustitiæ explicatæ §. 2.

§. 9. Tertio, accipitur pro actione & titulo reipubl. aduersus ciuem, quo tenetur ciuis operari ex dictamine politico: responderetque iustitiæ explicatæ §. 4.

§. 10. Quarto, pro titulo quem habet iudex in sceleratos puniendos: quod ius considerat iustitia vindicativa, iterum significat titulum, quo ciuibus debentur bona communia: quod consideratur à iustitiâ distributiva. item significat titulum, quem aliquis habet ad bona propria, quibus contra iniustitiam priuari non potest: responderetque iustitiæ explicatæ §. 5.

§. 11. Denique accipitur pro obiecto virtutum, quæ sunt iustitiæ potestatiuæ explicatæ §. 6.

§. 12. Quia verò iustitiâ habet pro obiecto ius constituens dominium, oportet explicare ius. De obiecto iustitiæ vindicatiuæ non est necessaria disputatio, quia neque nostra interest nunc, & est æqualis pœna delicto. De obiecto iustitiæ distributivæ, qua parte differt à commutativa, pauca dicam; parum enim differt à commutativa: quod

neque seruat æqualitatem arithmeticam, & est de bonis communibus: est autem præcipua controversia de iure quod est obiectum iustitiæ commutativæ.

SECTIO III.

Explicatum ius & dominium.

§. 13. **I**ustitia definitur à Iustiniano *constans & perpetua voluntas ius suum vnicique tribuens.*

Constans dicitur, quia virtus est habitus firmus operans firmiter & delectabiliter. *Perpetua* est non tam ex parte subiecti, quàm ex parte obiecti. Si enim actus ille mutetur, propterea non desinet fuisse iustitiam: at verò vt sit virtus opus est vt velit perpetuò seruare vnicique ius suum. si enim illud vellet seruare pro tempore aliquo, & non pro semper, non esset actus iustitiæ. *Ius* accipitur pro re quæ est alicuius: cum enim ego restituro Petro equum, illi tribuo ius suum, id est, rem quam illi debeo, & ad quam ipse habet ius: at verò illi non reddo suum ius: illud enim habebat antequàm ego redderem equum: & quia ille habebat tale ius, ego illi debebam equum. Ius igitur est idem quod dominium; si accipiatur de iure in re. Semper autem ius aut est dominium, aut in illud tendit: ius enim aut est in re, aut ad rem. si in re, est dominium: si ad rem, est ad acquirendum dominium.

§. 14. *Ius & dominium est facultas vtendi re pro libito citra iniuriam alterius.* Quæ diffinitio præ se fert incommoda circuli. illa enim vox *citra iniuriam* explicata est per *ius*: quia ius & iniuria opponuntur. Cum igitur ea diffinitione non constet quid sit ius, nisi per iniuriam, & iniuria explicari non possit nisi per ius; est obscura definitio, & in circulo. Explanandum igitur prius est ius, vt cognoscatur iniuria.

§. 15. Omittis alijs, existimo ius in re, siue dominium, esse facultatem vtendi re pro libito absque peccato eo præcisè quia ea vtor. Quod rectè dixit Bartolus in l. *Si quis vi*, §. *Differentia*, ff. de *acquirenda possessione*, dominium esse ius perfectè disponendi de re corporali nisi lege prohibeatur. Hæc Bartolus, quem tamen explicari video à P. Molina tom. 3. de Iustitiâ in alio sensu. at certè hic est magis è re: omnis enim dominus potest licitè vti re sua, nisi lege prohibeatur. Considera rem meam, qua ego vtor pro meo libito. Hic vsus, quia est vsus rei meæ, non est peccatum: si autem est aliquando, ideo est quia inde resultat aliquid contra aliam virtutem. si autem vtar re aliena, ille vsus est peccatum per se, nisi per accidens excusetur. Ex. gr. ego meum vinum epoto temperatè: ille vsus vini non est peccatum eo præcisè quia est vsus: non iniustitiæ, quia nulli iniustitiam facio: non intemperantiæ, quia temperantiæ leges obseruo. Si autem vinum illud epotem ad ebrietatem, tunc ille vsus est peccatum contra temperantiâ, non verò contra iustitiâ. Si autem vinum sit alienum, illius vsus, licet non esset contra temperantiâ, esset contra iustitiâ, eo præcisè quia est vsus; nisi per accidens excusetur. Si autem potetur vinum alienum ad temulentiam, certò admittuntur duo peccata: alterum contra iustitiâ, contra temperantiâ alterum. Hæc sunt clarissima, neque opus est quærere aliam vnionem rei cum domino.

§. 16.